

Deset let s petrografickou sbírkou Národního muzea

František Vacek

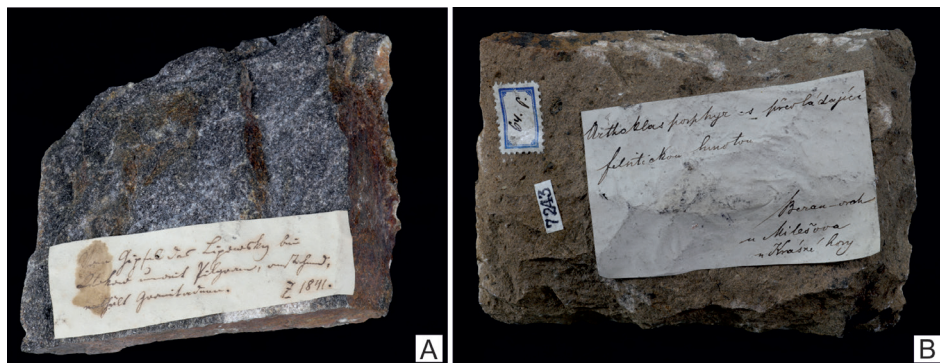
Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1; frantisek.vacek@geology.cz

Vacek F., 2022: Deset let s petrografickou sbírkou Národního muzea. – Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series 191: 83–90.

Sbírka hornin zpravidla nepatří mezi muzejní ikony, které by si běžný návštěvník s touto institucí spojoval. Petrografická sbírka Národního muzea má však již dvousetletou historii a stála tak na samých počátcích jeho utváření.

Něco z historie

Podrobnější historii sbírek spravovaných mineralogicko-petrologickým oddělením do roku 1976 lze nalézt v práci Tučka (1978). V roce 1823 byla petrografická sbírka formálně oddělena od sbírky mineralogické. Prvním správcem sbírky, původně uložené a částečně vystavené ve Šternberském paláci na Hradčanech, byl Franz X. M. Zippe. Zpočátku ji tvořily horniny darované jedním ze zakladatelů muzea Kašparem Sternbergem, případně dalšími soukromými dárci nebo pracovníky báňských úřadů. Od roku 1825 Zippe podnikal sběrné cesty po českých zemích, během nichž shromažďoval dokumentační materiál reprezentující geologickou stavbu našeho území. V roce 1829 čítala sbírka 2000 kusů, roku 1840 již téměř 6000 položek, především českých hornin. Původní sbírka byla během následných stěhování a revizí výrazně

Obr. 1. A – Zippeho vzorek biotitického rohovce z Vokova s nalepenou ručně psanou etiketou z roku 1841 (doprovodná dokumentace petrografické sbírky, položka Hd 3/2005); B – Boříckého vzorek mikrogranitu z Milešova s nalepenou ručně psanou etiketou (inventární číslo P1H 7243). Foto: L. Vrtiška.

571	Guf	Posilipo	Itálie	A
592	Lopouň nisek	Gallatin Co	USA.	
593	"	Orleans	Nebraska	

1944				B
6181	Basalt	grünrotlich, dicht, mit poph. Einsprenglingen (weiß).	Ecuador, Imbabura	
6182	Basalt 3 I. V. 1982	grau-schwarz, dicht, mit Olivin als Einsprenglingen.	Yana-ureu Vulkan von Calpi Riobamba - Becken	
6183	Andesit	schwarz und rotlichgrau, feinkörnig.	Piedra - Parada Klimiza, N-Site 4. 4400. Ecuador	

Invazijnní číslo	Datum získání	F e d m t (Datum a popis)	Průměr (průměr, průměr a pol.)	Způsob získání	Cena	Uzatčeno	Poznámky	C
5756	1936	Basalt	10 cm	...	...	...	...	...
5787	1936	Basalt	10 cm	...	...	...	...	...
5788	1936	Basalt	10 cm	...	...	...	...	...
5789	1936	Basalt	10 cm	...	...	...	...	...

Invazijnní číslo	Přijetí číslo	rok	hornina	lokality	oblast	výš	velikost vzorků (zapisujeme) způsob nabytí	cena měnypopis vzešel	poznámka	prepar (připraven)	revize 2005-2012	D
26517	26516	2021	granit	Jáchymov	hala dolu Sornet (N. ČS)	201445 cm	Vácn 27.12.2021 leg. P. Blácha 2021	80 Kč	hrubozrný výstředně křehký a otáčená až 2 cm			
26518	26517	2022	basalt	Čechobruš	49 98112079, 11 97910 CR	18x14x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky přetvárných štěrů, až 4 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem, pozadí pozadí pláston -			
26519	26518	2022	basalt	Čechobruš	49 98112079, 11 97910 CR	14x14x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky přetvárných štěrů, až 4 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem, pozadí pozadí pláston -			
26520	26519	2022	basalt	Čechobruš	49 98148879, 11 97910 CR	11x8x4 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	80 Kč	rovněžorná slonky přetvárných štěrů, až 1,5 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem, pozadí pozadí pláston -			
26521	26520	2022	basalt	Čechobruš	49 98107779, 11 97910 CR	12x11x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	slonky přetvárných štěrů trvaná pozadí karbonátem (pará) (rovněžorná)			
26522	26521	2022	basalt	Žabčok	50 03464679, 11 97910 CR	8x7x5 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky přetvárných štěrů a uvolněná trvaná kromem (střed) (rovněžorná)			
26523	26522	2022	basalt	Žabčok	50 03464679, 11 97910 CR	13x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky přetvárných štěrů a uvolněná trvaná kromem (střed) (rovněžorná)			
26524	26523	2022	vápenec	Málovice	49 9109379, 11 20003 CR	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2021	50 Kč	hrubozrný biotitický granitotrudnata a slonky schvácené ošle a jedovka a opědělým štěrů krystalických hornin (P) -			
26525	26524	2022	vápenec	Málovice	49 9109379, 11 20003 CR	12x8x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2021	50 Kč	hrubozrný biotitický granitotrudnata a slonky schvácené ošle a jedovka a opědělým štěrů krystalických hornin (P) -			
26526	26525	2022	vápenec	Málovice	49 9109379, 11 20003 CR	8x8x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2021	50 Kč	hrubozrný biotitický granitotrudnata a slonky schvácené ošle a jedovka a opědělým štěrů krystalických hornin (P) -			
26527	26526	2022	vápenec	Málovice	49 9109379, 11 20003 CR	12x8x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2021	50 Kč	hrubozrný biotitický granitotrudnata a slonky schvácené ošle a jedovka a opědělým štěrů krystalických hornin (P) -			
26528	26527	2022	vápenec	Málovice	49 9109379, 11 20003 CR	12x8x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2021	50 Kč	hrubozrný biotitický granitotrudnata a slonky schvácené ošle a jedovka a opědělým štěrů krystalických hornin (P) -			
26529	26528	2022	vápenec	Málovice	49 9109379, 11 20003 CR	12x8x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2021	50 Kč	hrubozrný biotitický granitotrudnata a slonky schvácené ošle a jedovka a opědělým štěrů krystalických hornin (P) -			
26530	26529	2022	basalt	Kaňovice (M.Ú. rolné)	49 48178879, 11 74473 CR	18x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26531	26530	2022	basalt	Kaňovice (M.Ú. rolné)	49 48178879, 11 74473 CR	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26532	26531	2022	basalt	Kaňovice (M.Ú. rolné)	49 48178879, 11 74473 CR	18x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26533	26532	2022	basalt	Kaňovice (M.Ú. rolné)	49 48178879, 11 74473 CR	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26534	26533	2022	basalt	Slonky (Česká ves)	49 2807479, 14 13013 CR	15x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26535	26534	2022	basalt	Slonky (Česká ves)	49 2807479, 14 13013 CR	15x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26536	26535	2022	vápenec	Věsta Čermná (okrajová)	52 22614479, 11 02848 CR	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. B. Elst 2019	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26537	26536	2022	vápenec	Věsta Čermná (okrajová)	52 22614479, 11 02848 CR	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. B. Elst 2019	50 Kč	rovněžorná slonky výstředně křehký a otáčená až 2 cm trvaná jemně krystalickým karbonátem (rovněžorná)			
26538	26537	2022	vápenec (patřič)	Dřepítar	6 17210141, 43 54789 Evropa	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	slonky přetvárných štěrů pozadí karbonátem a trvaná, trvaná jemně krystalickým karbonátem (patřič) (rovněžorná)			
26539	26538	2022	vápenec (patřič)	Dřepítar	6 17210141, 43 54789 Evropa	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	slonky přetvárných štěrů pozadí karbonátem a trvaná, trvaná jemně krystalickým karbonátem (patřič) (rovněžorná)			
26540	26539	2022	vápenec (patřič)	Dřepítar	6 17210141, 43 54789 Evropa	11x10x8 cm	Vácn 8.3.2022 leg. F. Vaček 2022	50 Kč	slonky přetvárných štěrů pozadí karbonátem a trvaná, trvaná jemně krystalickým karbonátem (patřič) (rovněžorná)			

Obr. 2. Několik ukávek zápisů v inventárních knihách petrografické sbírky. A – ručně psaný zápis L. Slavíkové z roku 1936 obsahuje pouze inventární číslo, název horniny a lokalitu; B – německy psaný zápis K. Tučka z roku 1944 již obsahuje detailnější popis vzorku; C – zápis z roku 1986 obsahuje více informací, včetně přírůstkové čísla a údaje o původu vzorku; D – ukázka ze současného elektronického inventáře sbírky.

redukována, především z důvodu, že vzorky podle představ tehdejších kurátorů nesplňovaly požadovaný standardizovaný rozměr (ca 12 × 9 × 3 cm). V dnešní sbírce je zachováno přibližně 300 kusů, které jsou připisovány Zippemu. Další jeho vzorky jsou součástí doprovodné dokumentace hornin. Zippe lepil na vzorky ručně psané popisky, díky nimž jsou snadno identifikovatelné (obr. 1A).

Roku 1847 došlo k přestěhování muzea do Nostického domu v ulici Na Příkopě a vytvoření nové expozice hornin. Po Zippeho odchodu z muzea v roce 1849 nastupuje na pozici kurátora sbírky Jan Krejčí a po něm Emanuel Bořický (1869). Během jejich působení se sbírka rozrůstá především díky darům badatelů sdružených v Komitétu pro přírodovědecký výzkum Čech (založený 1862). Podstatnou součástí sbírky byl také dokumentační materiál k Bořického petrografickým studiím. Bořickému je připisováno 136 kusů ze současné sbírky (obr. 1B).

Většina jeho vzorků, stejně jako Zippeho starší sběry, se však nezachovala. Z rozhodnutí tehdejšího kurátora sbírky Karla Vrby byla při stěhování do současné budovy na Václavském náměstí v roce 1891 značná část neformátovaných vzorků skartována. Zajímavostí je, že se tvůrci expozice hornin v nové budově muzea podivují nad tím, že ji není z čeho vytvářet. Velká část z více než 900 horninových exponátů pocházela z daru Adalberta Wraného, který pro tento účel zakoupil velkou sbírku od obchodníka přírodninami B. Stürtze z Bonnu (Bohatý & Velebil 2019). Tyto vzorky již měly standardizovaný rozměr a plně uspokojovaly tehdejší estetická i odborná kritéria. Zápis o původu z Wraného daru je však uváděn pouze u jediného kusu ze současné sbírky. V roce 1905 vytvořil R. Janele úplný inventář horninové sbírky, který se však nedochoval. Současný platný inventář byl založený roku 1936 Ludmilou Slavíkovou. Nejstaršími položkami jsou horniny tehdy vystavené v sále 16 a dalších sálech a také vzorky uložené v zásuvkách pod vitrínami (jedná se o inventární čísla P1H 1–1545). Zápisy v inventární knize obsahují pouze název horniny a lokalitu, bez bližšího popisu nebo údaje o původu vzorku (obr. 2A).

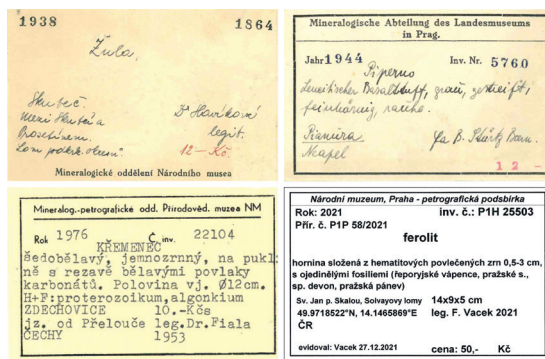
Po Slavíkové pokračovali v zápisech do inventáře hornin Karel Tuček a Rudolf Rost. Jejich zápisy z období protektorátu z let 1942–1945 jsou psané německy (inventární čísla P1H 4778–7050; obr. 2B).

Sbírka se začíná rozrůstat hlavně v 60. a 70. letech 20. století, nové přírůstky pocházejí především z poválečných konfiskátů, sběrných cest pracovníků muzea a také z významného převodu horninových vzorků z paleontologického oddělení NM nebo Fričova obchodu přírodninami ve Vladislavově ulici. Růst sbírky lze dobře ilustrovat na počtech ročních přírůstků a tím i celkovém počtu inventárních čísel na obrázku 4. Od roku 1963 obsahují zápisy v inventárních knihách od čísla P1H 11 964 úplné údaje, včetně přírůstkového čísla nebo původu vzorku, pokud je znám (obr. 2C).

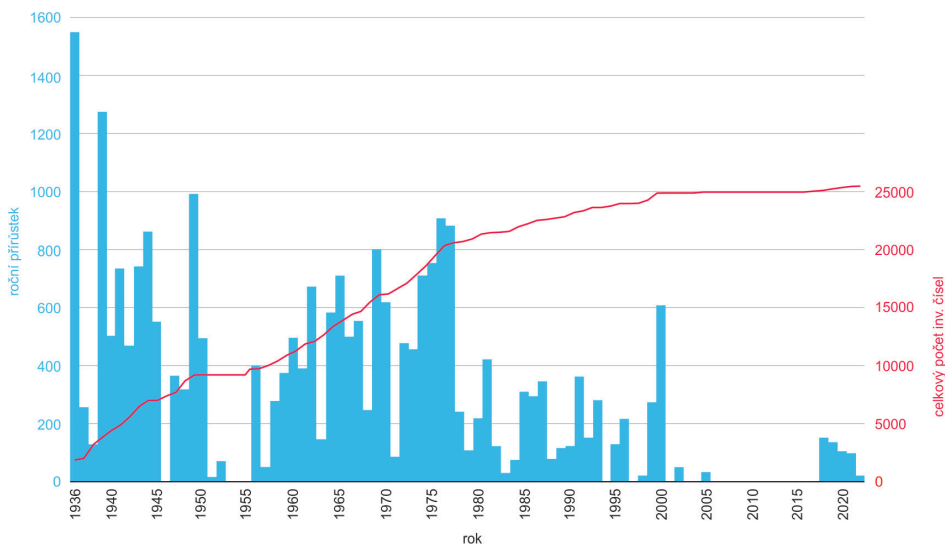
Původní prostory ve výstavních sálech již nedostačovaly k ukládání nových položek, proto byly předměty od roku 1970 od inventárního čísla P1H 15 000 ukládány do dřevěných bedniček ve 2. suterénu a v podstřeší Historické budovy a v menší míře také do externích depozitářů (např. Mříčná nebo Jeřišno). Od roku 1976 spravovala sbírku Marcela Bukovanská, která ji při odchodu do důchodu předala v roce 1995 Blance Šreinové. V letech 2002–2005 byla sbírka přestěhována z Václavského náměstí do nových prostor v Horních Počernicích.

Po vybalení

Zde byla provizorně uložena v plastových a dřevěných bednách až do roku 2013 (obr. 5A). Tehdy se nově nastoupivší pracovník František Vacek ujal vybalení a uložení sbírky do kom-

Obr. 3. Ukázka několika typů etiket používaných v petrografické sbírce.

Obr. 4. Graf znázorňující roční přírůstky ve druhém stupni evidence (modré sloupce a čísla) a celkový počet inventurních čísel v petrografické sbírce (červená křivka a čísla) v období let 1936–2022. Z dat je patrný výrazný nárůst velikosti sbírky během 60. a 70. let minulého století nebo poměrně dlouhá stagnace po roce 2000.

Obr. 5. A – depozitář petrografické sbírky v Horních Počernicích během jejího vybalování a ukládání. V popředí jsou již prázdné plastové a dřevěné bedny, bedny v pozadí ještě obsahují nevybalené sbírkové předměty (foto z 18. 2. 2015); B a C – ukázka uložení sbírkových předmětů v kompaktorových stěnách (foto: F. Vacek a L. Vrtiška).

paktorových skříní (obr. 5B a C). Nejdříve se jednalo o 354 položek doprovodné dokumentace hornin z let 2004 až 2012. Následovalo větší množství zcela neevidovaného materiálu, který byl částečně vytříděn a ze zbylé části bylo zaevidováno dalších 310 položek doprovodné dokumentace v letech 2013 a 2014. V roce 2015 byly vybaleny a definitivně uloženy horniny evidované ve 2. stupni evidence (tehdy 25 093 inventárních čísel) a 55 položek v 1. stupni evidence. Celkově tak bylo vybaleno více než 1500 beden se sbírkovými předměty.

Sbírka je řazena primárně podle petrologického systému a následně podle regionálně geologického členění Českého masivu a jeho pokryvných jednotek. Horniny z evropských a světových lokalit jsou uloženy souhrnně. Velkoformátové vzorky v počtu několika desítek kusů jsou uloženy odděleně v policích. Mimo petrologický systém je uložen tzv. fond dekoračních kamenů v počtu ca 1200 evidovaných položek. Přibližně 75 % sbírkového fondu představují tuzemské horniny, zbylá čtvrtina pochází ze zahraničních lokalit (včetně Slovenska).

V následné fázi byl přepsán inventář sbírky do elektronické podoby (MS Excel; obr. 2D), včetně doplnění chybějících popisů u nejstarších položek sbírky a vytištění jejich nových etiket (dokončeno 2017). Elektronický inventář je dnes primárním zdrojem informací, nové přírůstky jsou však i nadále ručně zapisovány do inventární knihy. Inventář sbírky čítá celkově 4 svazky.

Při ukládání bylo nutné část hornin přeurčit, ať už z důvodu dnes již nepoužívaného názvosloví nebo i chybně určených položek. Tyto údaje byly opraveny jak v elektronickém, tak v ručně psaném inventáři sbírky a u dotčených položek byly vytištěny i nové etikety (dokončeno v roce 2021). Řádově se jednalo o první tisíce záznamů.

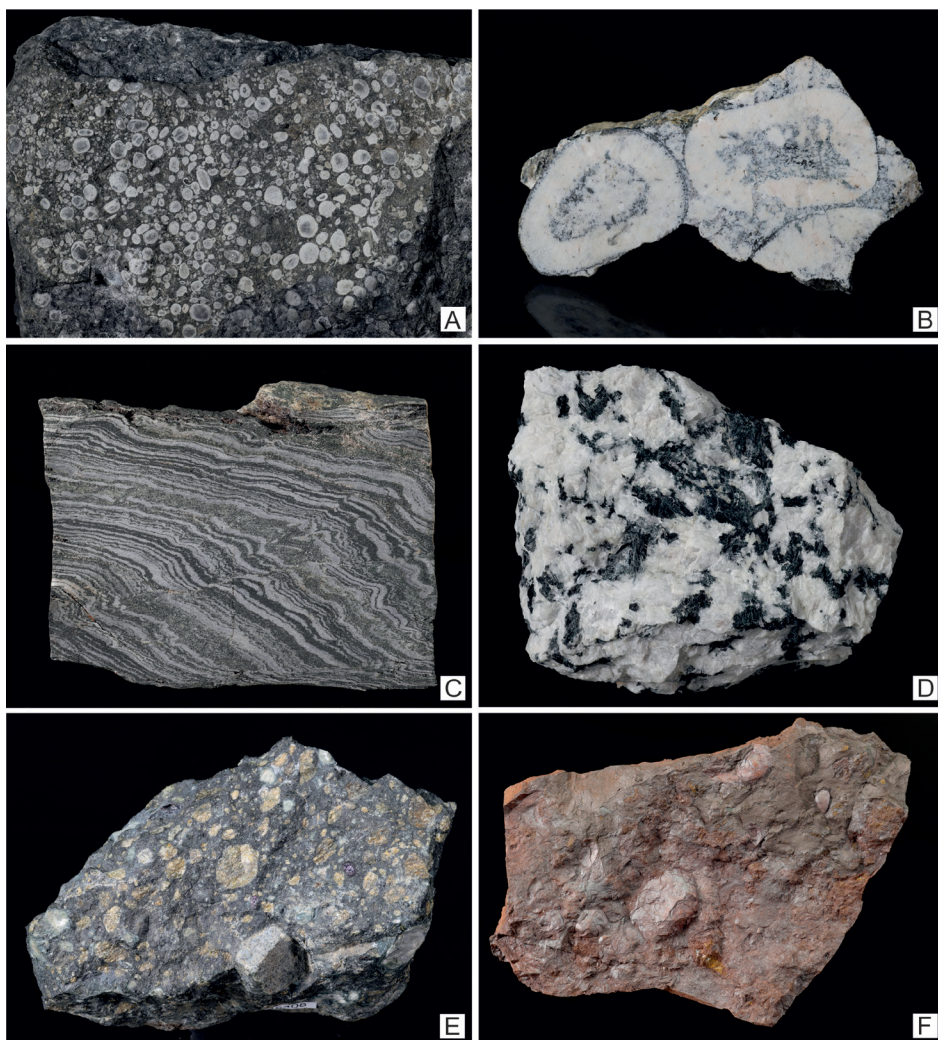
Po roce 1977 zapisovalo do inventární knihy několik kurátorů současně a každému z nich byl přidělen interval inventárních čísel. V některých případech nebyla čísla využita beze zbytku a v číselných řadách tak vznikaly „díry“. Ty byly definitivně zaplněny nově zaevidovanými přírůstky po roce 2018, kdy se kurátorem sbírky oficiálně stává F. Vacek, který ji převzal od předchozí kurátorky Blanky Šreinové (kurátorkou byla od roku 1995). Od roku 2018 začínají ve sbírce přibývat nové položky ze sběrů pracovníků mineralogicko-petrologického a paleontologického oddělení, převodů z nedávno zpracované doprovodné dokumentace a také díky darům. Ze zajímavých akvizic posledních let lze jmenovat například rájovskou ortorulu (nejstarší hornina ČR datovaná na 2 miliardy let), proterozoické stromatolitické siliticity z Rokycanska, devonské onkolitické železné rudy (Solvayovy lomy u Sv. Jana pod Skalou; obr. 6F), karbonatity z různých lokalit Finska (obr. 6D), soubor pozdně archaických hornin Quebecu nebo pěknou ukázkou kimberlitu (dar J. Špalka, obr. 6E).

V roce 2018 bylo zpracováno 55 položek starých přírůstků z let 1945–1994, část hornin byla zaevidována do 2. stupně evidence, zbývající kusy byly převedeny do doprovodné dokumentace. Dále byla zpracována kolekce horninových výbrusů v počtu 480 krabic, která byla zahrnuta do doprovodné dokumentace pod číslem Hd 1/2019. Součástí kolekce je 11 krabic výbrusů E. Bořického (ca 1000 kusů). Jedná se především o dokumentační materiál k jeho publikacím o (v tehdejší terminologii) čedičích (1873), znělcích (1874), melafyrech (1877) a porfyrech a porfyritech (1881). Velká část výbrusů je detailně popsána ve výše zmíněných pracích, pouze menší část tvoří nepublikovaný materiál. K části kolekce výbrusů byl Věnceslavem Šípkem pořízen v roce 1955 inventář, který obsahuje i odkazy na jednotlivé publikace, včetně uvedení stránky, kde je daný výbrus popsán nebo vyobrazen. K celému souboru výbrusů byl pořízen elektronický soupis obsahující údaje o lokalitách, případně původu vzorků po jednotlivých krabicích a jejich uložení v zásuvkách v kompaktorových skříních.

V roce 2019 byl předložením závěrečné zprávy formálně uzavřen první cyklus inventarizace petrografické sbírky. Ze závěrů inventarizace vyplývá, že v minulosti bylo 240 položek převedeno do jiných sbírek spravovaných mineralogicko-petrologickým oddělením, 6 položek odesláno, 27 položek omylem zapsáno dvakrát pod různými inventárními čísly a 15 položek nebylo dohledáno. Ke konci dubna 2022 tak sbírka obsahovala 25 238 platných inventárních čísel.

Co je ve sbírce zajímavého?

Jak už bylo zmiňováno v úvodním historickém přehledu, sbírka byla od počátku budována jako systematická, dokumentující především geologickou stavbu a minulost naší země. Ve sbírce jsou uloženy některé unikátní horniny z dnes již neexistujících nalezišť, jako např. neo-

Obr. 6. Ukázky hornin z petrografické sbírky. A – oolitický vápenec z Příbrami. Ojedinelý horninový typ barrandienského proterozoika pochází z dnes již zaniklého naleziště (inventurní číslo P1H 1473, starý sběr, velikost vzorku 4 × 8 × 12 cm); B – orbikulární granit z Muckova. Jedná se o unikátní výskyt tohoto druhu hornin v ČR a zároveň nejstarší horninu u nás, datovanou na ca 2 miliardy let (inventurní číslo P1H 19 822, sběr a dar V. Cílka 1986, velikost vzorku 15 × 8 × 7 cm); C – migmatit z Nuuku (Grónsko) je starý ca 3,7 miliardy let, do začátku tohoto století to byly jedny z nejstarších známých hornin na Zemi (inventurní číslo P1H 24 281, dar J. Kutiny, velikost vzorku 16×12×3 cm); D – karbonatit ze Siilinjärvi, Finsko (inventurní číslo P1H 21 742, sběr F. Vacka 2015, velikost vzorku 10 × 6 × 5 cm); E – kimberlit z Kimberley, Jihoafrická republika (inventurní číslo P1H 25 408, dar J. Špalka 2020, velikost vzorku 12 × 7 × 5 cm); F – onkolitický ferolit ze Solvayových lomů u Sv. Jana pod Skalou (inventurní číslo P1H 25 503, sběr F. Vacka 2021, velikost vzorku 14 × 9 × 5 cm). Všechna foto: L. Vrtiška.

proterozoické oolitické vápence z Příbrami (obr. 6A) nebo orbikulární granit z Muckova (obr. 6B). Mezi dalšími zajímavými položkami lze uvést soubor archaických hornin ze západního Grónska (jednotka Isua), které patří mezi jedny z nejstarších hornin na světě (stáří ca 3,7 miliardy let, obr. 6C).

Na druhou stranu je ve sbírce i značné množství materiálu, který do ní svou povahou nepatří. Jak se dočteme v práci Tučka (1978), především v 70. a 80. letech se dařilo plnit roční plány v evidování nových přírůstků, ba je často i překračovat. Z toho však nutně plynulo, že se do sbírky dostávaly nadbytečné kusy. Jedná se například o vzorky vrtných jader z různých geologických průzkumných prací, z nichž každému úlomku bylo přiřazeno samostatné inventární číslo.

Co dál?

Vzhledem k současným trendům v geovědních oborech je potenciál vědeckého využití sbírky poněkud limitovaný, jelikož většinou uchovává horniny bez náleзовých okolností a jejich časoprostorových vztahů na dané lokalitě. Nicméně i tak představuje cenný soubor dokumentující geologickou stavbu České republiky a případně dalších oblastí. Při získávání nových přírůstků je důležité akcentovat nové poznatky o geodynamickém vývoji Českého masivu a jeho pokryvných jednotek, především velké množství radiometrických dat publikovaných v uplynulých 20 letech. Materiál uložený ve sbírce byl v současné době využit například při dokumentaci geologického mapování České geologické služby v oblasti Železných hor nebo při studii neoproterozoických vápenců Barrandienu (Ackerman a kol. 2022).

Zajímavých hornin ze sbírky bylo použito v sérii popularizačních článků na zpravodajském portálu *Muzeum3000* (např. o archaických horninách z jednotky Isua západního Grónska nebo o horninách vznikajících při dopadech mimozemských těles, viz internetové zdroje) nebo v knize *200 let Národního muzea ve 200 fotografiích* (kolektiv autorů 2018). Vybrané kusy byly také prezentovány na několika výstavách. Ve výstavě 2 × 100 (2018) byla vystavena impaktní brekcie (suevit) z kanadského Sudbury (Burianová a kol. 2020). Ukázky některých dekoračních kamenů využitých v interiérech budovy NM byly představeny ve výstavě *Muzeum od sklepa po půdu* (2021–2022; obr. 8). Ve stálé expozici jsou vystaveny horniny ve třech vitrínách v Sálu meteoritů (obr. 7). Zde mají dokumentovat pestrost geologických procesů, které vedly k přeměně původní meteoritické hmoty

Obr. 7. Současná expozice hornin v Historické budově Národního muzea. Foto: J. Šedý.

v širokou škálu pozemských hornin. Zajímavostí je, že i autor této nové horninové expozice, stejně jako tvůrci o více než století dříve, pocítil při jejím vytváření nedostatek předmětů, které by bylo možné vystavit. Na rozdíl od svých předchůdců mohl již vybírat z velkého množství ukázek, zároveň však nesdílel jejich nadšení pro dokonale formátované vzorky a proto bylo potřeba část vystavených hornin znovu odebrat v terénu.

V dubnu 2022 autor tohoto příspěvku z Národního muzea odešel a předal sbírku svým následovníkům s přáním, aby je práce na ní bavila a naplňovala stejně jako jeho.

Literatura

- Ackerman L., Žák J., Žák K., Pašava J., Kachlík V., Hora J., Veselovský F. & Hajná J., 2022: Carbon, oxygen, and strontium isotopic fingerprint in Neoproterozoic to early Cambrian limestones in an active margin setting: a record of local environment or global changes? – *Precambrian Research* 370: 106538. <https://doi.org/10.1016/j.precamres.2021.106538>
- Bohatý M. & Velebil D., 2019: Med. Dr. Adalbert Wraný (1836–1902) – lékař, sběratel minerálů a mecenáš Národního muzea v Praze. – *Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series* 188: 95–146. <https://doi.org/10.2478/jnmpnhs-2019-0005>
- Bořický E., 1873: Petrografická studia čedičového horstva v Čechách. – *Archiv přírodovědného vyzkoumání Čech*, II. díl, č. 1: 1–258.
- Bořický E., 1874: Petrografická studia znělcového horstva v Čechách. – *Archiv přírodovědného vyzkoumání Čech*, III. díl, č. 1: 1–92.
- Bořický E., 1877: Petrografická studia melafyrového horstva v Čechách. – *Archiv přírodovědného vyzkoumání Čech*, III. díl, č. 1: 1–82.
- Bořický E., 1881: Petrografická studia porfýrových hornin v Čechách. Díl I. Porfýry a porfyrity křemenné. – *Archiv přírodovědného vyzkoumání Čech*, IV. díl, č. 4: 1–163.
- Burianová M., Dašková J., Dittertová E. & Kodišová L., 2020: Výhled na Manhattan v Národním muzeu? – *Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series* 189: 193–226. <https://doi.org/10.37520/jnmpnhs.2020.014>
- Kolektiv autorů, 2018: 200 let Národního muzea ve 200 fotografiích. – Praha: Národní muzeum, 216 pp.
- Tuček K., 1978: Kapitoly z dějin mineralogicko-petrografického oddělení Národního muzea v Praze. – *Časopis Národního muzea – řada přírodovědná* 147: 1–145.

Internetové zdroje

<http://muzeum3000.nm.cz/clanek/narodni-muzeum-uchovava-jedny-z-nejstarsich-hornin>
<http://muzeum3000.nm.cz/clanek/svedkove-davnych-katastrof>

Summary

Ten years with the National museum rock collection

František Vacek

This article provides a brief history of the National museum rock collection that was formally established in 1823. In the recent period it was relocated from the museum Historical building to a modern repository in Horní Počernice. This is when the author started to work there in 2013. Over the period of the following ten years the collection was unpacked from wooden boxes and deposited in drawers, organized according to petrological and regional geological system. Subsequently its electronic inventory was created and maintained until present, including recent acquisitions.

Obr. 8. Vzorok hornin, které byly použity při stavbě budovy Národního muzea na Václavském náměstí a byly od r. 2021 vystaveny ve výstavě *Muzeum od sklepa po půdu*. Foto: J. Vaněk.